

МАРГАРЕТА ЕКСТРЬОМ

СЪВЪРШЕНСТВО

Превод от шведски: Вера Ганчева, —

chitanka.info

„Съвършено! — мислеше си тя. — Всичко е съвършено!“

Колата беззвучно се плъзгаше по асфалта. Те леко се полюшкваха, отпуснати върху стоманеносините, украсени с галони възглавници на седалките, чиито втъкани сребърни нишки меко проблясваха на струящата от витрините светлина. Тракането на таксиметъра се заглушаваше от нежната музика на радиото.

Тя вдишваше благоуханието на собствения си парфюм и успокояващия аромат на балтон от туид, вода за бръснене, мъж. Сгущи лице в яката от пухкава кожа.

„Великолепно наистина! — каза си. — Ако Аня не бе дошла у нас именно днес следобед, щях да се напръскам с другия. И той е приятен. Впрочем почти приятен. Май твърде сладникав. Да, това му е недостатъкът. Твърде е сладникав. В никакъв случай нямаше да се чувствувам толкова доволна. Сякаш щях да усещам смътен сърбеж. В обонянието си. Почти най-приятният парфюм. А сега, сега съм напръскана с най-приятния. Съответствуващ точно на моя тип.“

Колата ги пораздруса, подхвърли ги един към друг, после отново пое по прав отрязък от пътя. При светофара тя дръпна ръкавицата си и погледна часовника. Да, ще бъдат там съвсем навреме. Преди няколко години пристигаха все в последната минута. Смешна слабост. Един вид детско заболяване. Може би защото не им се искаше да стават от леглото си, за да отидат на лекции. Така се придобива отвращение към движението на часовниковите стрелки дори когато то обещава нещо хубаво. Както сега например: отиваха на театър.

„Не, край на бохемския живот — мислеше тя. — Поне що се отнася до времето.“

С течение на годините бяха станали много по-точни. И двамата. Още един етап по пътя на добродетелта. Надяваше се, че ще извървят още много крачки по него.

В момента, когато Нилс се обаждаше, за да извика такси, тя извади цветята от килера и ги постави, на масата. Бяха се запазили чудесно. Минавайки бързо през стаята, той не ги забеляза. И това бе предвидила. Толкова лесно ѝ бе да го изненадва. А после, като се приберат от театъра, знаеше, че ще се поспре на прага и ще възкликне:

— Гледай ти! Но как успя да подредиш масата за вечеря! И дори цветя... Та ти мислиш за всичко!

Той никога не обръщаше внимание на подобни дреболии. Толкова по-приятно ѝ бе да потъва в тях. Това бе някак нейна неприкосновена територия. И свещи бе приготвила. По изключение цветни. Всъщност намираше, че има нещо... нещо евтино... или... недостойно в цветните свещи. Но като зърна ръждивочервените в тон с керамичните ѝ прибори, не можа да устои. А цветята пък подреди във ваза от тъмносиньо стъкло. Да, наистина всичко бе съвършено!

Докато той плащаше на шофьора, тя докосна колебливо новите си очила.

„Не, няма да ги сложа, преди да загасят светлините — реши най-setne. — Може да изглежда смешно. Разбира се, че е смешно. И говори за суета. Но... Все пак няма да ги сложа, преди да загасят светлините.“

На гардероба още не се бе натрупала навалица. Значи, толкова навреме бяха дошли. Когато понечи да се обърне, за да потърси най-близкото огледало, забеляза шефа на Нилс с жена си. „Какъв късмет, че ги видях, макар и без очила“, помисли си тя и ги поздрави топло и сърдечно. От разстояние. Чувствуващо се солидна, спокойна и уверена. „На по-млада възраст едва ли можеш да изпиташ подобно усещане — разсъждаваше тя. — Сякаш се намираш на високопланинско плато. И уж си свободен, а знаеш, че принадлежиш на някакъв кръг. Имаш естествено място. Върху което може би хвърля сянката си известно примирение? Но докога все ще търся отрицателната страна във всичко — защо просто да не призная, че с годините човек съзрява. Най-setne.“

Докато спокойно се решеше и леко коригираше с червило контурите на устните си, тя видя в огледалото, че Нилс разговаря с шефа си. Лицето на жена му пък се отрази до нейното. Този път двете се поздравиха с ръкостискане и непринудено потънаха в интимната сфера на женския тоалет, което подтикна синекосата шейсетгодишна дама да предложи да си говорят на „ти“.

От местата си на партера наблюдаваха рекламните сцени от спектакли, проектирани с овехтелия, симпатичен театрален епидиаскоп, и тя реши, че е удържала нещо като победа. „Апетитът идва с яденето“. Можеше да застане пред друго огледало. Една малка дистанция никога не е излишна. Дребен факт. Разбира се. Но човек никога не знае. Сега неочеквано са на „ти“. Две семейства, които се

преструват, че се познават. „Не, не би трябвало да... правя същото, когато достигна нейното положение.“

Така. Беше категорична. Подобна перспектива съвсем не изглеждаше невъзможна. Или дори далечна. Стисна ръката на Нилс. Той вдигна очи от програмата и се усмихна озадачен.

— Толкова съм щастлива — каза тя.

— Личи си — отбеляза той. — Хубава си!

— И ти също — рече тя. — Този тъмносин костюм наистина ти отива.

— А отначало не го харесваше! Но само задето не си го избрала и купила ти!

— Уф! Нима съм толкова деспотична? — наклони глава с надеждата, че усмивката ѝ ще стопи скрежа на иронията в ъгълчетата на очите му.

— Любима! — каза той само. Това пък какво значеше?

Тя не се напрегна да гадае. Ето още нещо, което идва със съзряването. Да го приемаш такъв, какъвто е. Да не се мяташ в съмнения, да не ровиш във всяка дума, да не анализираш степента на неговите чувства. Приведе се към рамото му и зачете: декор... постановка... костюми... Олга... Ирина... Маша... барон Тузенбах.

Тъкмо бе стигнала до края на дългата поредица от имена, когато загасиха светлините. Чу се лек пукот и белият еcran, на който проектираха рекламните сцени, се заиздига нагоре в тъмнината. Червените лампички над изходните врати засияха мистично на фона на кадифените драперии. Това я накара да изпита нервната възбуда на очакването както едно време. „Пътешествието на малкия Петер“... или „Вермландците“?

В наситения с приглушен шепот и подтиснатата кашлица непрогледен мрак завесата зашумоля като огромна пола, раздиплена над сцената. Театърът опули огромното си циклопско око и го вторачи в салона. Тя също му отвърна с поглед. Любопитен, но лишен от екстаз. През очилата.

Край на първо действие настъпи изненадващо бързо. Никак не ѝ се искаше да се срещнат с шефската двойка. Не желаеше да износват установената тъй наскоро бегла близост. Известно време мръзнаха във външното фойе и пушиха от една и съща цигара. Поспречкаха се малко относно младата светлокоса дебютантка, която играеше Ирина.

Но като схвани, че Нилс искрено се увлича в спора и става сериозен, позасмя се и отстъпи.

„Знам какво мисля — реши тя, — затова не е необходимо винаги да го изтъквам. Сега ще запазя своето мнение за себе си, за да не помрача настроението.“

Внезапно видяха, че фоайето около тях пустее. Побързаха да заемат местата си.

„Но може би пък го помрачавам именно защото съм толкова мекушава“ — замисли се пак.

Завесата отново се вдигна.

Продължи да разсъждава относно отстъпчивостта и борбеността. Всъщност би могла да си остане същата, без да проявява агресивност. Но Нилс би ли могъл? Колко лесно е да се упрекват жените, че в прения и разговори били нападателни. Дали пък вековното угнетяване не бе закипяло и повдигнало капака на гърнето с безапелационните преценки? Но редно ли е да съжителствуваш в битка? Не трябва ли някой да прави компромиси? Нали по-важното е да се намерят онези неща, по които не е толкова належащо да се спори. „Ето, Нилс ме оставя да се разпореждам с дома ни, тъй както аз искам.“

Опита се да почувствува отново уютната топлина от предишното действие. Но напразно. От сцената се лееше тъга. Упорита като прашенето на топящи се ледове. Студени и неприятни тръпки полазиха по гръбначния ѝ стълб. „Като се приберем, веднага ще запала свещите. И камината! Да! Ще разпалим и огън!“

Но дотогава имаше още много време. Това не я сгряваше.

„О, едва ли ще отидат в Москва“, мислеше си тя. И отново настана антракт.

Този път срещнаха шефската двойка и нямаше как да я избягнат. Образуваха твърде нестроен квадрат, един странен четириъгълник, точно в центъра на многолюдното фоайе. Шефът и съпругата му бяха ниски на ръст, шейсетгодишни и възпълни. Да, външният вид и облеклото им бяха поразително еснафски — като се изключи нейната боядисана в синьо коса. Сред този парад, озарен от огледалното сияние, на който толкова млади двойки демонстрираха себе си и изящните си, ушити с манекенски шик вечерни тоалети, те някак смешно се открояваха. „Ако човек не знае що за високопоставени личности са, би помислил, че някой бакалин от Южен Стокхолм и

жена му са изпитали неочекван пристъп на глад за култура“, помисли тя.

— Изглеждаш малко бледа — с майчинска загриженост се обърна към нея съпругата на шефа.

Тя се уплаши, че сарказмът в очите ѝ е прекалено явен и побърза да го прикрие с извънредна любезност и внимание, като разпалено се впусна в общия разговор. До момента, в който го прекъсна гонгът. Така се лиши от чаша портокалов сок.

Жалко, защото по време на трето действие я мъчеше жажда. Гърлото ѝ бе пресъхнало и почувствува студ. „Да не би да се разболявам! Но това би било нелепо. Миналия петък ме ваксинираха против грип. А в неделя устроиваме голям семеен празник. Просто не бива да се разболявам!“

Поизправи се на стола. „Боже! Та всеки знае, че те няма да отидат в Москва!“ При тази мисъл я обзе истинска печал. После се сепна: „Какво се размеквам! Бягство. Отчаяние. Авантуризъм. Глупости.“

Нилс бе изцяло погълнат от представлението. О, той умееше да се увлича от всичко! Действително от всичко! Дори от плевенето на градината. Или от изготвянето на данъчните декларации. Или от подобренията в търговската организация на фирмата. В него бе съсредоточена такава енергия. И все пак понякога изглеждаше флегматичен или тромав. Но това бе повърхностно впечатление.

Тя нежно го помилва с очи и се сети за печеното с миди, готово да се пъхне във фурничката. И за цветята и свещите. Но това после. Човек не бива предварително да ближе глазурата на удоволствията. А точно в момента тя нагарчаše. Нагарчаše от... От какво? Дали действителността не е нещо горчиво, което се опитваме да поръсим със захар? Дали не е така?

Смешен въпрос. Дали, дали... Никой не знае как е всъщност. И всеки може да промени това „дали“. Поне малко.

Дори да отидат в Москва, Маша не ще замине с тях! Дори да дойде, щастието си отива в същия миг. Химери. Навсякъде химери. Цветя. Ръждивочервени свещи. Сякаш потопени в кръв.

Погледна часовника си. От гънките на копринения ръкав циферблътът блещукаше с мъртвешка бледност. Но не успя да види колко показва. Три реда зад тях някой стана и се отправи припряно и

шумно към изхода. Тя се обрна и видя само как непознатият непохватно прави крачка извън редицата столове и рухва на пода, току до вратата. Сега вече не приличаше на човешка фигура, а на валмо от още по-непрогледен мрак.

Май никой нищо не бе забелязал! Тя погледна към Нилс, но той направи знак с ръка, че не иска да бъде обезпокоен. Значи, не бе чул нищо. Тя започна да се върти на стола и тъкмо реши да стане и да отиде при падналия, когато видя, че двама разпоредители са се надвесили над него. Човекът се бе сгромолясал като тежка планина върху червения килим. Лежеше съвсем неподвижно. Издаваше обаче ужасяващи хрипове.

Тя отново се извърна към Нилс. Светлината от сцената обгръщаше лицето му като бяло було и от това той изглеждаше чужд и недостъпен. Когато отново погледна назад, на килима нямаше никой и в същия миг вратата към фоайето се притваряше с тих плюшен съськ.

— Какво искаше? — прошепна Нилс.

— Нищо — отвърна тя, — нищо особено.

— Та те няма да отидат в своята Москва! Толкова печално!

— Натъжи ли те писата, или се шегуваш? — попита той.

— Малко ме натъжи. Макар през цялото време дами беше ясно, че не ще заминат за Москва.

Разбъбра се, за да сподави страшното настроение, в което бе изпаднала. Хората се блъскаха, водени от неудържимото желание да получат палтата си. „Някой от тях сигурно е седял достатъчно близко, за да разбере какво всъщност е станало“, мислеше си тя. Но колкото и да се взираше в лицата им, четеше само желанието да си грабнат палтата и да напуснат театъра.

— Тук! Насам! Любима, за какво си се размечтала?

— За Москва! — усмихна се тя.

— А пък аз за руски чай. Ще пийнем ли топъл чай, когато се върнем у дома?

— Ммм — кимна тя и уви шала около главата си. На изхода тълпата ги откъсна за малко един от друг. Тя дочу възрастен господин да казва на един от разпоредителите:

— Ужасно... значи, лежеше вцепенен...

И част от отговора:

— ... още когато се приближихме до него.

Какво се бе случило, когато са се приближили до него? Мъртъв ли е бил? Нали ако беше само припаднал, разпоредителят не би се изразил по този начин?

Те повървяха из скованите с мраз тъмни улици. Минувачите бързаха край тях с вдигнати яки. Две момичета с крака, почервенели от студа през найлоновите чорапи, с нахлупени кожени шапки, зъзнеха пред една витрина. Нилс говореше и се смееше. Гледаше тази пиеса вече трети път. Сега сравняваше постановката и актьорските постижения. Направи интелигентен коментар за творчеството на Чехов. Упомена Ибсен. Настроението, характерно за онази епоха. Сьодерберг. Халстрем. Разборът, който правеше, би могъл да се публикува във всяко литературно списание. Ах, как му се възхищаваше тя! И как искаше той да мълкне!

„.... още когато се приближихме до него“, ечеше в съзнанието ѝ.

Той с мъка се провира между столовете и чувствува как нещо в гръденния му кош се опъва, усеща напрегнато, неравномерно туптене и сега... сега... започва да се тревожи. Трябва да успея да изляза оттук! Още си мисли, че това е само поредната криза. Да мога да се измъкна във фоайето. Да гълтна едно хапче. Да се успокоя. После пак ще вляза... за да дogleдам края.

Това сигурно е била последната му мисъл. Краят. После няколко откъслечни хрипа, издадени против волята му, защото е вече далеч, далеч. И го изнасят като предмет. Като предмет, в какъвто се е превърнал. Току-що. А малко преди това...

„.... още когато се приближихме до него.“

— Любима! Ти не ме слушаш! Бъди ми активен събеседник тази вечер!

— В Москва! — рече тя и ѝ призля от безсмисленото повторение.

„Следващия път трябва да измисля нещо по-умно. Подир някоя и друга година не ще мога да сервирам глупост, гарнирана с усмивка и да се надявам, че ще мине за остроумие.“

Докато се изкачваха нагоре с асансьора, тя потърси опора на гърдите му и той я притисна силно, силно. Още повече знаеше, че в тоя час не рискуват да се натъкнат на някой съсед. И тя беше доволна, че е толкова късно.

Сега ще запалят свещите. Ще извадят бутилка вино. Тъй ѝ се искаше. Дано той да не настоява пак за чай. В края на краищата рожден ден му е!

— Но, скъпа! Такава прелест! И цветя! Колко си мила!

Думите долитаха до нея точно такива, каквото си ги представяше в таксито. Сякаш бе страшно отдавна. Излезе от кухнята, за да се наслади на своето дело редом с Нилс, който бе тъй възхитен. Но той вече беше влязъл в кабинета си, чуваше се как сменя обувките с пантофи, тя се озова сама в стаята си и каза:

— Какво съвършенство! Ръждивочервеният цвят. И наситено синята... не, тъмносинята ваза. Обичам цветното стъкло. То стана модерно през тази година. Дотогава всичко бе от керамика, от каменина. В понеделник ще ида да купя нещо от червено стъкло. Каквото и да е. Само да е червено. И от стъкло. Ще си направя подарък.

Взе твърдо решение и се върна отново в кухнята.

— Наздраве!

— Наздраве, скъпи. И честито!

— Това е най-хубавият ми рожден ден. За тази година — каза той и цялото му лице разцъфна в усмивка. — Печеното с миди бе съвършено! И сервирането! И ти! И всичко!

След като се изкъпа, видя, че Нилс вече си е легнал. Изтегна се до него и затвори книгата, която той четеше.

— Но какво правиш! — възрази Нилс. После се позасмя и я погали разсейно по лицето и косата.

В този момент някой може би чакаше и се чудеше защо един мъж на средна възраст, баща, син или близък приятел, не се връща от театъра. Спектакълът сигурно е свършил, казва си този някой, поглежда към часовника. И в същия миг иззвънява телефонът. Един глас съобщава, че е свършил. „Заштото, още когато се приближили до него...“

— Такъв съвършен ден — обади се той залисано. После остави книгата настрани, опира с устни шията ѝ и лекичко я захапа по рамото през тънкия пеньоар.

„Да, хапи, аз търпя — помисли си тя сякаш напук. — От жили, плът и кръв съм. Живея и се крепя. Не искам никога, никога да се превърна във вързоп, който отнасят нанякъде и...“

Сълзи на гняв задавиха гърлото й, но той схвана превратно нейното вълнение и се стовари с цялата си тежест отгоре ѝ. Тя се вкопчи в него здраво, здраво, за да не му даде да разбере, че съвсем не ѝ е до всичко това.

По-късно, когато горещите приливи на кръвта ги заливаха и подмятала като трески от разбит кораб върху мекия бряг на двойното легло, тя го усещаше, неуморим, пулсиращ от живот.

А единственото, което искаше, бе да разбере в какво състояние е бил непознатият, „още когато се приближили до него“. Да отиде ли утре в театъра? Да разпита? Цялото и съществование зависеше от това дали е жив или...

О, тя никога нямаше да узнае. Смъртта лови жертвите си по този начин всяка секунда. По цялото земно кълбо. Вече пристъпва на пръсти и подир нея, сетивата ще ѝ изневерят, стъклените предмети ще я предадат, багрите ще помръкнат и мракът ще я погълне. Той бе проснат като сноп на прашния килим, по който личаха следи от вечерни обувки. Онези, покрай чито столове се бе промъкнал, гледаха втренчено голямото, светещо око на сцената. А той... Изхвърлен от тяхната среда, лежеше като вързоп дрехи и дълбоко вътре в него нещо полузадушено надигаше глас да бъде чуто, да направи последното си съобщение, да извика за помощ... Аaaa!

Викът ѝ отекна силен, неистов и отчаян. Но той го сметна за сигнала, който чакаше...

— Ти си съвършена, любима! — прошепна в ухото ѝ.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.